

Upublicznianie informacji w świetle ustawy o rachunkowości

Making information publicly available in the light of The Accounting Act

dr hab. Teresa Orzeszko

E-mail: teresa.orzeszko@ue.wroc.pl; nr orcid: 0000-0002-5587-9214

Streszczenie

Interesariusze zgłaszają zapotrzebowanie na rozmaite informacje o podmiotach gospodarki narodowej. W celu zaspokojenia potrzeb informacyjnych odbiorców zewnętrznych oraz zminimalizowania zjawiska asymetrii informacji regulatorzy nakładają na wspomniane jednostki obowiązek upubliczniania informacji. Ponieważ znacząca część informacji powstaje w rachunkowości, to można sformułować tezę, że kwestia ich upubliczniania powinna być regulowana prawem bilansowym. Postawiona teza wyznacza cel badania, którym jest ocena przepisów ustawy z 29.09.1994 r. o rachunkowości (UoR) na podstawie ich analizy koncentrującej się na poszukiwaniu odpowiedzi w szczególności na następujące pytania badawcze: Czy ustawa UoR zawiera przepisy regulujące kwestie upubliczniania informacji? A jeśli tak, to jaki jest ich zakres podmiotowy i przedmiotowy? Czy przywołane przepisy zmieniały się w czasie? Czy wymagają one doskonalenia? Jakie są zasady upubliczniania informacji według UoR? Realizacja celu badania wymagała zastosowania trzech metod badawczych: analizy aktów prawnych, analizy porównawczej, metody opisowej. W rezultacie, teza badawcza została potwierdzona. Cel badań zrealizowano. Odpowiedź na pierwsze pytanie badawcze okazała się twierdząca (UoR zawiera przepisy regulujące zasady upubliczniania informacji), co uzasadniało kontynuację badań i pozwoliło sformułować kolejne wnioski stanowiące odpowiedzi na pozostałe pytania badawcze. Problematyka artykułu jest ważna, ale prawie nieobecna w literaturze przedmiotu, co uzasadniało jej podjęcie z zamiarem pomniejszenia istniejącej luki.

Słowa kluczowe: informacja, rachunkowość, transparentność, upublicznianie informacji, ustawa o rachunkowości.

Summary

Stakeholders report the need for diverse information on national economy entities. To meet external clients' information needs and minimize information asymmetry, regulators impose the obligation of making information publicly available on the aforementioned entities. As the significant part of information is generated in accounting, a thesis can be presented that the issues of making it public should be regulated by balance sheet law. The presented thesis defines the research purpose, i.e. the assessment of The Accounting Act 29/09/1994 (AA) provisions on the basis of their analysis focused on seeking answers primarily to the following research questions: Does The AA contain provisions regulating the problem of making information public? If so, what is their subjective and objective scope? Have the respective regulations changed over time? Do they require improvement? What are the rules for making information public in accordance with AA? The research objective realisation required the application of three research methods: the analysis of legal acts, comparative analysis, descriptive method. As a result, the research thesis was confirmed. The research purpose was carried out. The answer to the first research question turned out to be positive (AA contains provisions regulating the rules for making information public), which justified the research continuation and allowed presenting subsequent conclusions answering the remaining research questions. The article discusses important problems, however, practically non-existent in subject literature, which justified covering them to reduce the existing gap.

Key words: information, accounting, transparency, making information publicly available, accounting act.

JEL: D 80, M 41, M 48

Wstęp

Transparentność¹ jest pożądaną cechą każdej aktywności, a w szczególności podejmowanej przez podmioty gospodarki narodowej². Zainteresowanie nią wzrasta w zwłaszcza w społeczeństwach demokratycznych i konkurencyjnych go-

spodarkach oraz w dobie globalizacji (Orzeszko, 2017, s. 119). Interesariusze zewnętrzni zgłaszają popyt na różnorodne — potrzebne im — informacje o podmiotach gospodarki narodowej. W celu zaspokojenia ich popytu, ale także mając na względzie dążenie do zapewnienia bezpieczeństwa obrotowi gospodarczemu poprzez ograniczenie zjawiska

Tabela 1

Przepisy UoR dotyczące upubliczniania informacji (stan na 30.06.2018 r.)

Przepisy UoR według sposobu odnoszenia się do upubliczniania informacji	Miejsce przepisów co do upubliczniania informacji w UoR (Rozdział, artykuł, ustęp UoR)	Przepisy UoR dotyczące upubliczniania informacji według przedmiotu regulacji		
odnoszące się do upubliczniania informacji pośrednio	regulujące zakres rachunkowości pełnej	Rozdział 1. Przepisy ogólne art. 4, ust. 3 pkt 7	miejsce upubliczniania informacji w zakresie rachunkowości pełnej	regulujące pozostałe kwestie związane z upublicznianiem informacji
	regulujące odpowiedzialność karną za niedopełnienie obowiązków nałożonych przez UoR	Rozdział 9. Odpowiedzialność karna art. 79, ust. 2–4, 4a, 5	odpowiedzialność karna za niedopełnienie obowiązków co do upubliczniania informacji	
	regulujące wydawanie aktów wykonawczych do UoR	Rozdział 10. Przepisy szczególne i przejściowe, art. 81, ust. 2, pkt 1 lit. c i pkt 6 lit. b	wydawanie aktów wykonawczych do UoR odnoszących się do upubliczniania informacji	
	regulujące wykluczenia od obowiązku stosowania UoR	Rozdział 10. Przepisy szczególne i przejściowe, art. 80 ust. 1 i ust. 3	wykluczenia od obowiązku przestrzegania UoR w zakresie upubliczniania informacji	
		Rozdział 5. Sprawozdania finansowe jednostki art. 49b ust. 9	zasady udostępniania informacji za pośrednictwem Internetu*	
		Rozdział 6. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy kapitałowej art. 55 ust. 2c Rozdział 6a. Sprawozdania na rzecz administracji publicznej art. 63i	zasady składania dokumentów do właściwego rejestru	
regulujące ochronę danych	Rozdział 8. Ochrona danych art. 75	zasady udostępniania informacji na żądanie		
odnoszące się do upubliczniania informacji bezpośrednio	Rozdział 7. Badanie, składanie do właściwego rejestru sądowego, udostępnianie i ogłaszanie sprawozdań finansowych	art. 67 ust. 1–3, 3a	zasady udostępniania informacji na potrzeby badania sprawozdania finansowego	określające zasady upubliczniania informacji
		art. 68	zasady udostępniania informacji właścicielom	
		art. 69, ust. 1, 1b–1g, 2–4 art. 70a	zasady składania dokumentów do właściwego rejestru	
		art. 69, ust. 5	zasady udostępniania informacji za pośrednictwem Internetu*	
		art. 70 ust. 1–2	zasady składania dokumentów do ogłoszenia w dzienniku urzędowym**	

* Zasady obowiązują od 26.01.2017 r.

** Do 31.12.2012 r. zasady były też przedmiotem: art. 64 ust. 1 i ust. 2 (od 01.01.1995 r.), art. 64 ust. 4 (od 21.02.1998 r.), art. 64a i 64b (od 23.08.2003 r.).

Źródło: opracowanie własne na podstawie UoR.

asymetrii informacji, regulatorzy nakładają na wspomniane podmioty obowiązek upubliczniania (ogłaszania, przekazywania, publikowania, udostępniania, ujawniania) informacji

i określają zasady w tym zakresie (Wrońska, 2012, s. 116; Megginson, 1997, s. 19)³. W związku z tym, że znacząca część informacji powstaje w rachunkowości (Sójka, 2008, s. 20), to

można postawić tezę, że kwestia ich upubliczniania powinna być regulowana prawem bilansowym⁴. Tak sformułowana teza wyznacza cel badania, którym jest ocena przepisów ustawy z 29.09.1994 r. o rachunkowości⁵ (UoR) na podstawie ich analizy koncentrującej się na poszukiwaniu odpowiedzi w szczególności na następujące pytania badawcze:

1. Czy UoR odnosi się do kwestii upubliczniania informacji? Jeśli tak, to:

2. Czy przepisy w UoR — dotyczące upubliczniania informacji — w czasie jej obowiązywania zmieniały się, a jeśli tak, to jak często, czego dotyczyły zmiany, jaki był ich charakter (zmiany formalne, czy merytoryczne; mało istotne, czy bardzo istotne) i zakres (rozległe, czy drobne zmiany)?

3. Jaki jest zakres przepisów UoR odnośnie do upubliczniania informacji przez jednostkę w ujęciu podmiotowym (kogo, jakich jednostek, przepisy dotyczą i w jakim stopniu) i przedmiotowym (do czego przepisy się odnoszą, jakie kwestie normują)?

4. Jakie są zasady upubliczniania informacji według UoR (jakie informacje, w jakiej postaci, w jaki sposób oraz z jaką częstotliwością i w jakich terminach, a także komu powinny być udostępniane)?

5. Kogo UoR czyni odpowiedzialnym za upublicznianie informacji o jednostce i jakie przewiduje kary za niedopełnienie obowiązków w tej materii?

6. Kto i w jakim zakresie — zgodnie z UoR — jest uprawniony do wydawania aktów wykonawczych regulujących kwestie upubliczniania informacji?

7. Czy analizowane przepisy UoR wymagają doskonalenia?

Problematyka upubliczniania informacji jest ważna (Gorynia i Kowalski, 2013, s. 469), ale prawie nieobecna w literaturze przedmiotu⁶, co uzasadniało jej podjęcie z zamiarem pomniejszenia istniejącej luki. Realizacja celu badania wymagała zastosowania tradycyjnych metod badawczych, tj. głównie krytycznej analizy UoR i analizy porównawczej w zakresie zmian przepisów w czasie oraz metody opisu słownego.

Materiał badawczy stanowiła głównie UoR (tekst pierwotny i kolejne nowelizacje), a dodatkowo — literatura przedmiotu.

Zakres czasowy badań obejmuje okres od 1.01.1995 r. (wejście w życie UoR) do 30.06.2018 r. (ponad 23 lata). Badania przeprowadzono w drugim kwartale 2018 roku.

Identyfikacja i klasyfikacja przepisów UoR odnoszących się do upubliczniania informacji

UoR — jak wynika z jej analizy w ujęciu ewolucyjnym (wersji pierwotnej, kolejnych nowelizacji i treści aktualnej na koniec okresu badawczego) — zawsze zawierała przepisy dotyczące problematyki upubliczniania informacji. Wypada jednak zauważyć, że ustawodawca nie używa w UoR określenia „upublicznianie” w żadnej formie. W zamian za to pojawiają się w niej jego synonimy, takie jak „ogłaszanie”, „składanie”, „udostępnianie”, „udzielanie” oraz „zamieszczanie”, używane w różnych formach w odniesieniu do informacji, wyjaśnień, oświadczeń lub opinii, albo w kontekście sprawozdań lub też dokumentów (także zbiorów dokumentów) zawierających informacje.

Przepisy nawiązujące do upubliczniania informacji — w trakcie badanego okresu — były przedmiotem 16 artykułów zawartych w 8 rozdziałach UoR (tabela 1).

W pierwotnej wersji UoR rzezoną problematykę regulowało 9 artykułów z 5 rozdziałów (spośród 11), a w aktualnej — 13 artykułów z 8 rozdziałów (spośród 14) UoR.

Biorąc pod uwagę sposób odnoszenia się do problematyki upubliczniania informacji, przepisy UoR można podzielić na 2 rodzaje:

– bezpośrednio koncentrujące się na tematyce upubliczniania informacji (w okresie badawczym 8 artykułów UoR, a obecnie — 5);

– nawiązujące do wspomnianej tematyki w sposób pośredni, tzn. przy okazji regulowania innych zagadnień (8 artykułów UoR).

Niezależnie od przedstawionego podziału, analizowane przepisy UoR można też pogrupować nieco inaczej, tj. według przedmiotu regulacji. Tym razem pojawią się 2 inne ich grupy:

– przepisy określające zasady upubliczniania informacji (w okresie badawczym 12 artykułów UoR, a obecnie — 9),

– przepisy regulujące pozostałe kwestie związane z upublicznianiem informacji (4 artykuły UoR).

Ogólna charakterystyka przepisów UoR co do zasad upubliczniania informacji

Przepisy określające zasady upubliczniania informacji, co prawda, zmieniały się w czasie, ale zmiany nie były — relatywnie — ani bardzo częste i liczne (w ciągu 23 lat zmieniane były 34 razy; pierwsza nowelizacja weszła w życie w 1997 r, a ostatnia — w 2018 r.; najwięcej zmian — po 3 — dokonano w latach 2004 oraz 2015 i 2017), ani też rozległe i „rewolucyjne”.

W pierwszej wersji UoR zasady upubliczniania informacji były zawarte w 6 artykułach w 2 rozdziałach, tj. w Rozdziale 7 „Badanie i ogłaszanie sprawozdań finansowych”⁷ (artykuły 64 i 67–70) oraz w Rozdziale 8 „Ochrona danych” (art. 75). W obecnej wersji UoR są one ujęte — w 9 artykułach w 5 rozdziałach (art. 49b ust. 9 — w Rozdziale 5 „Sprawozdania finansowe jednostki”, art. 55 ust. 2c — w Rozdziale 6 „Skonsolidowane sprawozdania finansowe grupy kapitałowej”, art. 63i — w Rozdziale 6a „Sprawozdanie z płatności na rzecz administracji publicznej” oraz w Rozdziale 7, podobnie jak wcześniej, artykuły 67–70 i dodany art. 70a, w Rozdziale 8 — art. 75). Wypada zauważyć, że spośród artykułów określających zasady upubliczniania informacji:

– 5 artykułów (67–70 oraz 75) zachowuje ważność od początku obowiązywania UoR;

– 1 artykuł (64) jest — co prawda — stale aktualny począwszy od wersji pierwotnej UoR, ale po nowelizacji, która weszła w życie 01.01.2013 r., nie odnosi się on już do omawianych zasad;

– 2 artykuły (64a i 64b) najpierw zostały dodane do UoR, a następnie z niej usunięte (obowiązywały w okresie od 23.08.2003 r. do 31.12.2012 r.);

– 4 artykuły (49b ust. 9, 55 ust. 2c, 63i, 70a) pojawiły się w UoR stosunkowo niedawno, bo w latach 2015 i 2017 i od tamtego czasu pozostają w mocy.

Częstotliwość zmian omawianych artykułów UoR była różna. Najczęściej nowelizowano artykuły 64 i 70 oraz 69. Artykuły 49b ust. 9, 55 ust. 2c, 63i, 64b oraz 75 w czasie obowiązywania nie były poddane żadnej korekcie.

Według stanu 30.06.2018 r. UoR określa (tabela 2):

- zasady udostępniania informacji na potrzeby badania sprawozdania finansowego,
- zasady udostępniania informacji właścicielom,
- zasady składania dokumentów do właściwego rejestru,
- zasady ogłaszania dokumentów,
- zasady udostępniania informacji za pośrednictwem Internetu,
- zasady udostępniania informacji na żądanie.

Na podstawie lektury UoR można też stwierdzić, że w ramach 6 wspomnianych kwestii, reguluje ona — bardziej lub mniej jednoznacznie — takie szczegółowe zagadnienia, jak: cele upubliczniania informacji, adresaci upublicznianych informacji, postać i rodzaj upublicznianych informacji oraz tryby, kanały i sposoby upubliczniania informacji, a także zakres osób odpowiedzialnych za realizację obowiązków związanych z upublicznianiem informacji o jednostce.

Jeśli chodzi o cele upubliczniania informacji, to UoR wyraźnie ich nie artykułuje, ale — analizując jej treść — można jednak wywnioskować, że chodzi o zaspokojenie potrzeb informacyjnych ogółu bliżej nieokreślonych interesariuszy zewnętrznych (cel ogólny) oraz wyraźnie wskazanych (cele

Tabela 2

Zakres merytoryczny przepisów UoR odnoszących się do zasad upubliczniania informacji — stan na 30.06.2018 r.

Zasady upubliczniania informacji normowane przepisami UoR	Artykuły UoR									
	49b	55	63i	67	68	69		70	70a	75
	ust. 9	ust. 2c				bez ust.	5 ust. 5			
Zasady udostępniania informacji na potrzeby badania sprawozdania finansowego				x						
Zasady udostępniania informacji właścicielom					x					
Zasady składania dokumentów do właściwego rejestru			x			x			x	
Zasady ogłaszania dokumentów*								x		
Zasady udostępniania informacji za pośrednictwem Internetu**	X	x					x			
Zasady udostępniania informacji na żądanie										x

* Zasady obowiązują od 26.01.2017 r.

** Do 31.12.2012 r. zasady były też przedmiotem: art. 64 ust. 1 i ust. 2 (od 01.01.1995 r.), art. 64 ust. 4 (od 21.02.1998 r.), art. 64a i 64b (od 23.08.2003 r.).

Źródło: opracowanie własne na podstawie UoR.

W okresie obowiązywania UoR zakres merytoryczny przedmiotowych regulacji zmieniał się nieznacznie. Zasadniczo, można tutaj mówić o 2 rodzajach zmian, tj. o:

- dodaniu do UoR nowych przepisów, które normują pewne zagadnienia wcześniej w niej nieobecne — kwestia zamieszczania informacji na stronie internetowej jednostki;
- usunięciu z UoR pewnych przepisów wcześniej w niej obecnych (np. kwestia obowiązku wymiany informacji i wyjaśnień między biegłymi rewidentami badającymi sprawozdanie finansowe jednostki).

Wypada zauważyć, że w przypadku 4 spośród 6 kwestii z obszaru zasad upubliczniania informacji, UoR normuje każdą z nich w jednym artykule, co — z punktu widzenia czytelnika — należy ocenić pozytywnie. Takiej konsekwencji ustawodawca nie dotrzymał jednak w pozostałych dwóch przypadkach. Zarówno kwestia zasad składania dokumentów do właściwego rejestru (artykuły 63, 69 z wyjątkiem ust. 5, 70a), jak i kwestia zasad zamieszczania informacji w Internecie (artykuły 49b ust. 9, 55 ust. 2c, 69 ust. 5) są przedmiotem 3 artykułów UoR⁸.

szczegółowe) biegłych rewidentów — w zakresie badania oraz właścicieli — w odniesieniu do zatwierdzania sprawozdania finansowego.

Według UoR upublicznianiu podlegają zasadniczo informacje sprawozdawcze (głównie zawarte w rocznym sprawozdaniu finansowym, ale nie tylko, bo też — w określonych sytuacjach — w innych sprawozdaniach, np. w sprawozdaniu z działalności, w odrębnym sprawozdaniu na temat informacji niefinansowych, czy w sprawozdaniu z badania), a poza nimi także informacje z szeroko rozumianej dokumentacji księgowej oraz stanowiące treść stosownych oświadczeń i wyjaśnień (ustnych, pisemnych). Tak więc, upublicznianie może dotyczyć informacji: przetworzonych i źródłowych; ogólnych i szczegółowych; finansowych i niefinansowych.

UoR sankcjonuje 2 tryby informowania interesariuszy, w tym:

- obligatoryjny, wyrażający się w obowiązku upubliczniania informacji przez jednostkę (np. obowiązek składania przez jednostkę sprawozdania do właściwego rejestru lub do ogłoszenia we wskazanym dzienniku urzędowym) oraz

– fakultatywny, oznaczający prawo jednostki do upublicznienia informacji (np. możliwość udostępnienia przez jednostkę dokumentacji księgowej na żądanie osoby trzeciej).

UoR przewiduje 2 kanały komunikacyjne, tj. przekaz ustny (— bezpośredni, np. rozmowa „twarzą w twarz” lub — pośredni, np. rozmowa telefoniczna) oraz przekaz pisemny (np. sprawozdanie, strona internetowa). W miarę upływu czasu i rozwoju techniki, dozwolone przez ustawodawcę formy przekazu były nieznacznie modyfikowane. Oprócz tradycyjnych form (np. przekazywanie i publikacja sprawozdań w formie papierowej), pojawiły się nowe, takie jak prezentacja informacji na stronie internetowej, czy też przekazywanie sprawozdań w postaci elektronicznej. W ramach omawiania kwestii kanałów komunikacyjnych, można też przyrzeć się charakterowi przekazu — według UoR przekaz może mieć charakter bezpośredni — informacja trafia od nadawcy bezpośrednio do odbiorcy (np. w trakcie rozmowy ustnej lub poprzez udostępnienie w Internecie) lub pośredni — informacja jest dostarczana przez nadawcę do pośrednika (np. określony rejestr, czy dziennik urzędowy) i dopiero za jego udziałem trafia ona do ostatecznego odbiorcy.

Zasady udostępniania informacji na potrzeby badania sprawozdania finansowego

Kwestia udostępniania informacji na potrzeby badania sprawozdania finansowego jest regulowana od początku obowiązywania UoR w 4 ustępach art. 67 (początkowo w ustępach 1–4, a od 21.06.2017 r. — w 1–3 i 3a). Treść wspomnianego artykułu była nowelizowana 2 razy, ale zmiany nie obejmowały ust. 2 oraz — dodanego ust. 3a. O ile pierwsza nowelizacja (obowiązująca od 01.01.2002 r.) miała raczej charakter „kosmetyczny” i polegała głównie na doprecyzowaniu przepisów, to druga (ważna od 21.06.2017 r.) była już bardziej znacząca. Oprócz wprowadzenia zmian podobnych w charakterze do wcześniejszych, ograniczyła ona zakres przepisów (usunięto ust. 4 dotyczący obowiązku udzielania informacji i wyjaśnień o badanej jednostce przez poprzednich biegłych rewidentów). Tak więc, do 20.06.2017 r., UoR zobowiązywała do upubliczniania informacji na potrzeby badania sprawozdania finansowego kierownika jednostki oraz jej kontrahentów, a także poprzednich biegłych rewidentów badających jej sprawozdanie finansowe. Po wspomnianym usunięciu ust. 4 UoR nie reguluje już kwestii udzielania informacji przez biegłych rewidentów, gdyż została ona przeniesiona do ustawy z 11.05.2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym⁹. Biorąc pod uwagę zakres merytoryczny obu przywołanych ustaw, zmianę należy uznać za zasadną.

Jeśli chodzi o zasady upubliczniania przez kierownika jednostki informacji na potrzeby badania sprawozdania finansowego, uregulowane w art. 67 ust. 1 UoR, to były one dość stabilne. Z ich analizy wynika, że kierownik jednostki — ogólnie rzecz ujmując — ma obowiązek zapewnienia biegłemu rewidentowi wszelkich informacji o jednostce niezbędnych w procesie badania jej sprawozdania finansowego i do przygotowania przez biegłego rewidenta stosownego dokumentu stanowiącego

efekt końcowy tego procesu. Informowanie przez kierownika biegłego rewidenta powinno się odbywać zarówno w postaci udostępnienia stosownych dokumentów, w tym w szczególności ksiąg rachunkowych, jak i poprzez udzielenie wyczerpujących informacji, wyjaśnień i oświadczeń.

Z analizy treści art. 67 ust. 2 UoR wynika, że do przekazywania informacji o jednostce zobowiązana jest nie tylko ona sama, ale także jej kontrahenci, w tym w szczególności banki i doradcy prawni. Obowiązki informacyjne kontrahentów jednostki mają jednak ściśle określony zakres podmiotowy i przedmiotowy — informacje mają być przez nich przekazywane tylko biegłym rewidentom posiadającym stosowne upoważnienie od kierownika badanej jednostki i tylko w kwestiach związanych z badaniem sprawozdania finansowego.

Z mocy UoR, od 01.01.1995 r. do 20.06.2017 r., obowiązek przekazywania informacji o jednostce w związku z badaniem jej sprawozdania finansowego spoczywał również, jak już wspomniano, na poprzednich biegłych rewidentach¹⁰. Oznacza to, że we wspomnianym okresie, UoR wyznaczała biegłemu rewidentowi podwójną rolę, tj. podmiotu zobowiązanego do przekazywania informacji na potrzeby badania sprawozdania finansowego przez innych biegłych, dokonujących badania jednostki w następnych okresach oraz sprawozdania skonsolidowanego w danym roku (art. 67 ust. 4) i — jednocześnie — odbiorcy informacji (biegły miał prawo do pozyskiwania informacji w związku z badaniem sprawozdania finansowego/skonsolidowanego sprawozdania finansowego, co wynikało z ustępów 1–3 i 3a art. 67).

Zasady udostępniania informacji właścicielom jednostki

Przepisy regulujące kwestię przekazywania informacji dla właścicieli jednostki są obecne w UoR od momentu jej wydania i cały czas stanowią treść art. 68. Wskazują one kto (jakie jednostki), komu (jakim właścicielom), co (jakie dokumenty) i kiedy (w jakim terminie) powinien udostępnić. Przepisy nie precyzują jaki jest cel udostępnienia dokumentów właścicielom, ale można domniemywać, że chodzi o zapewnienie im (poprzez dostarczenie niezbędnych informacji) możliwości podjęcia świadomej decyzji co do zatwierdzenia sprawozdania finansowego oraz wyrażenia wotum zaufania dla zarządzających jednostką.

Omawiany artykuł nowelizowano 2 razy. Pierwsza nowelizacja (ważna od 18.06.2009 r.) polegała na poszerzeniu listy podmiotów zobowiązanych do przekazywania informacji właścicielom o towarzystwa reasekuracji wzajemnej, a druga (pozostająca w mocy od 20.06.2017 r.) — na korekcie wykazu dokumentów podlegających udostępnieniu przez podmioty, na których spoczywa obowiązek poddawania sprawozdania finansowego badaniu (pierwotnie udostępnieniu podlegały opinia wraz z raportem biegłego rewidenta, a po zmianie — sprawozdanie z badania).

Według obecnego stanu prawnego obowiązek udostępniania informacji właścicielom spoczywa na 5 rodzajach podmiotów, tj. na spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, towarzystwach ubezpieczeń wzajemnych, towarzystwach reaseku-

racji wzajemnej, spółkach akcyjnych i spółdzielniach. W zależności od rodzaju podmiotu informacje powinny trafiać konkretnie do ich wspólników (sp. z o.o.), akcjonariuszy (S.A.), lub też członków (TUW, TRW, spółdzielnie). Informacje, o których mowa — zgodnie z UoR — należy przekazywać właścicielom w postaci dokumentów, których liczba i rodzaje są nieco zróżnicowane w zależności od rodzaju jednostki (S.A. muszą udostępniać więcej dokumentów niż pozostałe jednostki) i tego, czy jej sprawozdanie finansowe podlega obowiązkowi badania, czy nie (jednostki, których sprawozdania podlegają badaniu są zobowiązane do przekazania większej liczby dokumentów). W pakiecie dokumentów udostępnianych właścicielom przez wszystkie jednostki powinny się znaleźć roczne sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności. W przypadku spółek akcyjnych pakiet ten powinien zawierać jeszcze sprawozdanie rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej lub też organu administrującego. W jednostkach, w których sprawozdanie finansowe podlega obowiązkowi badania, omawiany pakiet należy uzupełnić o sprawozdanie z badania (przed zmianą ważną od 11.06.2017 r. o opinię wraz raportem biegłego rewidenta). Zgodnie z UoR dokumentacja, o której mowa, powinna dotrzeć do właścicieli najpóźniej na 15 dni przed ich zgromadzeniem (w zależności od rodzaju jednostki chodzi o zgromadzenie wspólników, walne zgromadzenie akcjonariuszy, walne zgromadzenie członków lub przedstawicieli członków).

Zasady składania dokumentów do rejestru¹¹

Przepisy określające zasady składania dokumentów do właściwego rejestru są zawarte w art. 69 UoR (ustępy 1–4¹²), istniejącym w niej od momentu uchwalenia, oraz w 2 innych (art. 63i, art. 70a), dodanych w 2015 roku. W okresie badawczym przywołane przepisy nowelizowano 11 razy. Zmiany dotyczyły głównie — najdłużej obowiązującego — art. 69 (ust. 1–4), który był im poddawany 7 razy. W rezultacie dokonywanych korekt przepisy „rozrastały się” (przykładowo, w pierwszej wersji UoR art. 69 składał się z 2 ustępów, a w obecnie obowiązującej — aż z 11) i coraz więcej pojawiało się w nich rozwiązań szczególnych, dotyczących pewnych grup podmiotów (art. 63 i, art. 70a, w art. 69 ustępy od 1a do 1g i 4).

Z analizy omawianych przepisów wynika, że:

- liczba i nazwy przedmiotowych rejestrów zmieniały się w czasie (zgodnie z pierwszą wersją UoR dokumenty mogły być składane w sądzie albo innym organie prowadzącym rejestr lub ewidencję działalności gospodarczej, według kolejnej wersji, ważnej od 2002 r., tylko we właściwym rejestrze sądowym);
- osobą wskazaną przez ustawodawcę jako odpowiedzialną za składanie wymaganych dokumentów do właściwego rejestru jest kierownik jednostki zobowiązanej;
- zasady składania dokumentów do rejestru — wskazujące podmioty zobowiązane, rodzaje wymaganych dokumentów oraz terminy ich przekazywania — można podzielić na uniwersalne (właściwe dla ogółu jednostek, których działalność podlega wpisowi do stosownego rejestru) i szczególne (specyficzne dla określonych rodzajów jednostek).

Jednostki/jednostki dominujące¹³ zobowiązane są składać do rejestru przede wszystkim roczne sprawozdanie finansowe/roczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe, a poza nim — odpis uchwały lub postanowienia organu zatwierdzającego o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego/skonsolidowanego sprawozdania finansowego i podziale zysku lub pokryciu straty. Dodatkowo, podmioty, których sprawozdanie podlegało badaniu, składają w rejestrze także sprawozdanie z badania (przed 21.06.2017 r. — opinię biegłego rewidenta), a jednostki sporządzające sprawozdanie z działalności — również i ten dokument.

Jeśli chodzi o terminy składania dokumentów, to w art. 69 przewidziano 3 różne, tj. 1 podstawowy i 2 dodatkowe. Podstawowy terminem to do 15 dni od dnia zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego/skonsolidowanego sprawozdania finansowego, a dodatkowe (odnoszące się do sytuacji, gdy w wymaganym terminie sprawozdanie nie zostało zatwierdzone) to: — do 15 dni po wymaganym terminie zatwierdzenia sprawozdania finansowego (sprawozdanie niezatwierdzone) i — do 15 dni po jego zatwierdzeniu¹⁴ (niezależnie od tego, kiedy to nastąpi).

Szczegółne zasady składania dokumentów do rejestru odnoszą się do ściśle określonych rodzajów jednostek i są zróżnicowane co do rodzajów dokumentów i terminów ich składania. Według stanu na 31.03.2018 r. dotyczą one:

- spełniających określone warunki jednostek/jednostek dominujących sporządzających sprawozdanie z płatności/skonsolidowane sprawozdanie z płatności (art. 63i UoR oraz art. 69 ust. 1g);
- spełniających określone warunki spółek jawnych osób fizycznych i spółek partnerskich (art. 70a UoR),
- oddziałów przedsiębiorcy zagranicznego (art. 69 ust. 1b UoR);
- oddziałów: instytucji kredytowej, instytucji finansowej (art. 69 ust. 1c-1f UoR);
- jednostek dominujących niesporządzających skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z UoR (art. 69 ust. 4 UoR).

Zasady ogłaszania dokumentów w określonym dzienniku urzędowym¹⁵

Spośród ogółu przepisów UoR odnoszących się do upubliczniania informacji, normy regulujące zasady ogłaszania informacji w stosownym dzienniku — zawarte w artykułach 64, 64a, 64b i 70 — były najmniej stabilne (w badanym okresie zmieniano je ponad 20 razy; pierwszy i ostatni z przywołanych artykułów nowelizowany był po 10 razy). Art. 64, od 01.01.1995 r. do 31.12.2012 r., zawierał wykaz rodzajów podmiotów zobowiązanych do ogłaszania sprawozdań finansowych. Wykaz ten był dosyć często korygowany (m.in. uzupełniano o nowe rodzaje podmiotów). Art. 64a i art. 64b, aktualne w latach 23.08.2003–31.12.2012, określały szczególne zasady ogłaszania dokumentów dla pewnych (spełniających określone kryteria) instytucji finansowych i instytucji kredytowych. W ciągu blisko dekady obowiązywania art. 64b nie był zmieniany, a art. 64a skorygowano tylko raz. Art. 70 UoR,

w odróżnieniu od 3 pozostałych, zachowuje aktualność w całym okresie badawczym. Spośród omawianych norm ma on najszerszy zakres merytoryczny i określa uniwersalne zasady ogłaszania dokumentów będących efektem procesu informacyjnego dokonującego się w rachunkowości. W jego treści:

- wskazano osobę zobowiązaną do złożenia wymaganych dokumentów do ogłoszenia;
- zdefiniowano jednostki mające obowiązek ogłaszania określonych dokumentów;
- określono wykaz dokumentów podlegających ogłoszeniu;
- ustalono terminy, w których dokumenty powinny być złożone do ogłoszenia;
- wytypowano miejsce ogłoszenia dokumentów.

Osobą zobowiązaną do złożenia wymaganych dokumentów do ogłoszenia jest niezmiennie, jak wynika z art. 70, kierownik jednostki. Zobowiązanie nałożone na niego pociąga za sobą odpowiedzialność za wykonanie przypisanych zadań, a niewywiązanie się z nich jest karane (art. 79 UoR).

Zdefiniowanie jednostek mających obowiązek ogłaszania określonych dokumentów, dokonane w art. 70 UoR, polega na odwołaniu się przez ustawodawcę do innych artykułów UoR (początkowo tylko do art. 64 ust. 1, zawierającego wykaz grup rodzajowych podmiotów zobowiązanych do ogłaszania sprawozdań finansowych, a od 2013 r. także do art. 69, wskazującego podmioty zobligowane do składania określonych dokumentów w stosownym rejestrze). W badanym okresie, na skutek zmiany wspomnianej definicji, zbiorowość podmiotów zobligowanych do składania dokumentów do ogłoszenia uległa zmniejszeniu. Ogólnie rzecz biorąc, do końca 2012 r. podmiotami zobowiązanymi były wszystkie te (jednostki i jednostki dominujące), których sprawozdania podlegały ustawowemu badaniu. Począwszy od roku następnego omawiany obowiązek dotyczy tylko tych podmiotów spośród wspomnianych, które nie składają dokumentów w stosownym rejestrze sądowym. Wprowadzoną zmianę należy ocenić pozytywnie, bo przyczyniła się ona do ograniczenia obowiązków jednostek z zakresu upubliczniania informacji i — co ważniejsze — niepotrzebnego ich dublowania się, bez uszczerbku dla transparentności, a z korzyścią dla racjonalności (zmniejszenie pracochłonności procesu raportowania) i efektywności działania (wyeliminowanie kosztów publikacji w dzienniku; Muż, 2011).

Zasady dotyczące zakresu dokumentów podlegających ogłoszeniu — wynikające z art. 70 UoR (a także z art. 64a i art. 64b w okresie ich obowiązywania) — można podzielić na standardowe i szczególne. I jedno i drugie w okresie badawczym podlegały pewnym korektom.

Za standard należy uznać obowiązek składania do ogłoszenia poszczególnych elementów rocznego zbadanego sprawozdania finansowego¹⁶ oraz sprawozdania z badania (przed nowelizacją, która weszła w życie 21.06. 2017 r. — opinii biegłego rewidenta) i — niezmiennie — odpisu uchwały lub postanowienia organu zatwierdzającego o zatwierdzeniu sprawozdania finansowego i podziale zysku lub pokryciu straty.

Zasady szczególne — dotyczące dokumentów podlegających ogłaszaniu — odnoszą się do określonych podmiotów i sytuacji. W badanym okresie nie były one stabilne. Niektóre z nich były dodawane, a następnie uchylane. Za przykłady te-

go rodzaju zasad można uznać zasady adresowane do: funduszy inwestycyjnych (sprawozdania: roczne, półroczne, połączone, subfunduszy); oddziałów instytucji finansowej i oddziałów instytucji kredytowej (dokumenty przetłumaczone na język polski przez tłumacza przysięgłego, w tym sprawozdania finansowe i dokumenty z badania); jednostek dominujących nieporządkujących skonsolidowanego sprawozdania finansowego (przetłumaczone na język polski przez tłumacza przysięgłego sprawozdania skonsolidowane jednostki dominującej wyższego szczebla: finansowe i z działalności); jednostek sporządzających sprawozdania według MSR (zamiast wprowadzenia — informacja odpowiadająca jego zakresowi informacyjnemu).

Zasady określające terminy, w których dokumenty powinny być złożone do ogłoszenia, pozostawały w badanym okresie niezmiennie. Standardowy termin to 15 dni od dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego. Jedyne przewidziane w tym zakresie wyjątki dotyczą jednostek dominujących nieporządkujących skonsolidowanego sprawozdania finansowego (przez pewien czas także oddziałów instytucji finansowej/kredytowej), które mają na spełnienie tego obowiązku 30 dni, licząc od dnia zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego jednostki dominującej wyższego szczebla.

Jeszcze jedną kwestią z zakresu zasad ogłaszania dokumentów jest miejsce ich składania (rodzaj dziennika urzędowego wskazanego jako miejsce publikacji dokumentów). W czasie obowiązywania UoR zasady w tym względzie zmieniły się. Dziennikiem właściwym do publikacji był/jest:

- w okresie od 01.01.1995 r. do 19.04.1997 r. — Monitor Polski B;
- w okresie od 20.04.1997 r. do 31.12.2008 r. — Monitor Polski B oraz Monitor Spółdzielczy — tylko dla spółdzielni;
- w okresie od 01.01.2009 do 12.09.2013 r. — Monitor Sądowy i Gospodarczy oraz Monitor Spółdzielczy — tylko dla spółdzielni;
- od 13.09.2013 r. — Monitor Sądowy i Gospodarczy.

Zasady udostępniania informacji za pośrednictwem Internetu

Przepisy określające zasady udostępniania informacji z pośrednictwem Internetu pojawiły się w UoR dopiero w styczniu 2017 r. i od tamtego czasu nie były zmieniane. Są one zawarte w 3 różnych rozdziałach, artykułach i ustępach UoR (art. 49b ust. 9, art. 55 ust. 2c i art. 69 ust. 5), co należy uznać za rozwiązanie niezbyt fortunne, bo utrudnia wyszukiwanie i analizę, a — co za tym idzie — także prawidłowe stosowanie przepisów w praktyce. Wypada też podkreślić, że przywołane przepisy odnoszą się do kwestii upubliczniania informacji w sposób pośredni — zasady upubliczniania informacji przez Internet można „wykryć” zapoznając się z przepisami regulującymi zupełnie inne kwestie, np. raportowanie informacji niefinansowych (art. 49b), sprawozdania skonsolidowane (art. 55), czy przekazywanie dokumentów do stosownego rejestru (art. 69).

Zasady, o których mowa, są bardzo „skromne”. Wynika z nich głównie to, że — po pierwsze — jednostka/jednostka dominująca może (nie musi) zamieścić na swojej stronie internetowej odrębne sprawozdanie na temat informacji niefinan-

sowych/sprawozdanie grupy kapitałowej na temat informacji niefinansowych sporządzone wraz ze sprawozdaniem z działalności/sprawozdaniem z działalności grupy kapitałowej i — po drugie — jeśli to uczyni w ciągu 6 miesięcy od dnia bilansowego, to może ona nie sporządzać oświadczenia na temat informacji niefinansowych/oświadczenia grupy kapitałowej na temat informacji niefinansowych. Ponadto, z art. 69 ust. 5 UoR wynika, że w określonych sytuacjach — opisanych w art. 49b ust. 11 i w art. 55 ust. 2e UoR — kierownik danej jednostki (będącej jednostką zależną i/lub jednostką dominującą niższego szczebla) ma obowiązek zamieścić na jej stronie internetowej oświadczenie lub sprawozdanie grupy kapitałowej (w skład, której dana jednostka wchodzi) na temat informacji niefinansowych, przetłumaczone na język polski przez tłumacza przysięgłego, sporządzone przez jednostkę dominującą wyższego szczebla, co powinno nastąpić w ciągu 30 dni od dnia jego zatwierdzenia, ale nie później niż w ciągu roku od dnia bilansowego.

Zasady udostępniania informacji na żądanie

Przepisy regulujące kwestię upubliczniania informacji poprzez ich udostępnienie na żądanie (prośbę, wniosek) są zawarte w art. 75 UoR i obecne w niej w niezmiennym brzmieniu od momentu wejścia jej w życie, co należy uznać — biorąc pod uwagę realia — za pewien ewenement, który jest godny naśladowania. Określają one zasady uniwersalne, które mają zastosowanie wtedy, gdy inne przepisy nie stanowią inaczej. Omawiane przepisy UoR wskazują co może być udostępnione, komu, gdzie i na jakich warunkach. Wynika z nich, że jednostka może (nie musi) udostępniać:

- swoje zbiory (zdefiniowane w art. 71 ust. 1 UoR jako dokumentacja przyjętych zasad/polityki rachunkowości, księgi rachunkowe, dowody księgowo, dokumenty inwentaryzacyjne, sprawozdania finansowe) lub też ich części,
- osobie trzeciej, co oznacza, że w zasadzie każdemu interesariuszowi zewnętrznemu;
- na terenie jednostki (do wglądu) lub poza siedzibą jej zarządu/oddziału;
- za stosowną zgodą.

Na wgląd do zbiorów na terenie jednostki wymagana jest zgoda jej kierownika, albo osoby przez niego upoważnionej. Korzystanie ze zbiorów poza siedzibą zarządu/oddziału jednostki jest natomiast możliwe wyłącznie za zgodą jej kierownika oraz po pozostawieniu w niej potwierzonego spisu pobranych dokumentów. Przepisy UoR nie określają o czyje potwierdzenie chodzi. Z ich kontekstu można co najwyżej domyślać się, że spis, o którym mowa, powinien być potwierdzony przez kierownika jednostki.

Pozostałe przepisy odnoszące się do kwestii i upubliczniania informacji pochodzących z systemu rachunkowości

Wśród przepisów UoR dotyczących upubliczniania informacji, jak już wspomniano, są również takie, które regulują inne kwestie niż zasady upubliczniania. Przepisy te stanowią

treść 4 artykułów UoR, a dokładnie art. 4 ust. 3 pkt 7, art. 79 ustępy 2–5, art. 80 ust. 1 i ust. 3 oraz art. 81 ust. 2. Rozmieszczone są one w trzech rozdziałach UoR. Omawiane przepisy w badanym okresie nowelizowano łącznie 11 razy, co oznacza, że stosunkowo rzadko. Najczęstszym zmianom podlegał art. 79 (5 nowelizacji). Każdy z pozostałych artykułów nowelizowany był po 2 razy.

Kwestia uwzględniania problematyki upubliczniania informacji w zakresie rachunkowości prowadzonej w postaci ksiąg rachunkowych

Sformułowana we „Wstępie” teza, że kwestia upubliczniania powinna być regulowana przepisami prawa bilansowego nie pozostaje bez uzasadnienia. Udowodniony w niniejszym artykule fakt, że UoR zawsze zawierała i nadal zawiera przepisy normujące problematykę upubliczniania informacji powstających w systemie rachunkowości jednostek prowadzących księgi rachunkowe stanowi bowiem konsekwencję mającą swoje źródło w treści art. 4 UoR. Z lektury przywołanego przepisu wynika jednoznacznie, że upublicznianie informacji wchodzi w zakres rachunkowości regulowanej UoR od momentu jej wejścia w życie, przy czym rozumienie upubliczniania uległo pewnej zmianie. Z literalnego brzmienia art. 4 UoR¹⁷ wynika, że w okresie od 01.01.1995 r. do 31.12.2012 r. rachunkowość „pełna” obejmowała m.in. ogłaszanie/ogłoszenie sprawozdań finansowych, a od początku następnego roku do jej zakresu, obok wspomnianego ogłoszenia, należy też udostępnianie i składanie sprawozdań finansowych do właściwego rejestru. Doprecyzowanie przepisów opisujących zakres rachunkowości w odniesieniu do upubliczniania informacji należy uznać za zmianę pozytywną, przy czym — niestety — nie dostateczną, ponieważ upublicznianie odbywające się w ramach systemu rachunkowości nie ogranicza się tylko do sprawozdań finansowych i nie polega wyłącznie na ich ogłaszaniu, udostępnianiu i składaniu do właściwego rejestru. W takiej perspektywie można sformułować konkluzję, że opis zakresu rachunkowości w odniesieniu do upubliczniania informacji nadal nie odzwierciedla rzeczywistego stanu rzeczy, gdyż jest zbyt „skąpy”.

Kwestia wyłączeń od obowiązku stosowania przepisów UoR powiązanych z upublicznianiem informacji

W związku z tym, że UoR określa zasady rachunkowości prowadzonej w postaci ksiąg rachunkowych, to i jej przepisy dotyczące upubliczniania informacji odnoszą się wyłącznie do jednostek prowadzących rachunkowość w takiej właśnie postaci, których wykaz określa art. 2 UoR. Oznacza to, że nie mają one zastosowania do podmiotów prowadzących podatkową księgę przychodów i rozchodów, bądź też ewidencję przychodów, a także rozliczających się z podatku dochodowego w formie karty podatkowej (ryczałtu nieewidencjonowanego).

Pomimo, że UoR ma — z założenia — charakter uniwersalny podmiotowo, tzn. obowiązuje wszystkie jednostki prowadzą-

ce księgi rachunkowe, to jednak przewidziano w niej m.in. pewne podmiotowe wykluczenia częściowe (zwolnienia określonych jednostek z obowiązku stosowania wybranych przepisów UoR). Niektóre spośród wspomnianych wykluczeń, a mianowicie wiążące się z upublicznianiem informacji, stanowią przedmiot:

– art. 49b, art. 55 ust. 2c i art. 63i UoR — wykluczenia jednostek od obowiązku stosowania przepisów UoR, uwarunkowane upublicznieniem przez nie wymaganych informacji w ściśle określonym trybie;

– art. 81 ust. 1 i ust. 3 — wykluczenia jednostek od obowiązku stosowania przepisów UoR regulujących zasady upubliczniania informacji.

Z treści trzech artykułów wymienionych jako pierwsze wynika, że upublicznienie informacji w ściśle określonym trybie pozwala pewnym jednostkom na niestosowanie niektórych innych przepisów UoR, co prowadzi do redukcji ich ustawowych obowiązków sprawozdawczych. Wykluczenia tego typu dotyczą 2 przypadków i 4 grup jednostek, a mianowicie:

I — jednostek oraz jednostek dominujących zobowiązanych do sporządzania — odpowiednio — oświadczenia bądź oświadczenia grupy kapitałowej na temat informacji niefinansowych zgodnie z zasadami określonymi w UoR; wymienione podmioty mogą nie przygotowywać wymaganego oświadczenia, jeżeli na swojej stronie internetowej w ciągu 6 miesięcy od dnia bilansowego zamieszczą — odpowiednio — sprawozdanie, bądź sprawozdanie grupy kapitałowej na temat informacji niefinansowych¹⁸;

II — jednostek oraz jednostek dominujących zobowiązanych do sporządzania — odpowiednio — sprawozdania z płatności bądź skonsolidowanego sprawozdania z płatności zgodnie z zasadami określonymi w UoR; wspomniane podmioty mogą przygotować sprawozdanie według innych — akceptowanych w UE — zasad, jeżeli złożą to sprawozdanie we właściwym rejestrze sądowym¹⁹.

Zupełnie inny charakter mają wykluczenia uregulowane w art. 81 ust. 1 i ust. 3 UoR. Z jego analizy wynika, że ustawodawca zwalnia niektóre jednostki z obowiązku stosowania zasad upubliczniania informacji przewidzianych w Rozdziale 7 UoR. W grupie wykluczonych wyodrębnić można dwie kategorie podmiotów:

1. Jednostki nieprowadzące działalności gospodarczej i spełniające wymagane warunki (w głównej mierze chodzi o jednostki tzw. „trzeciego sektora”). Podmioty tej kategorii objęte są wykluczeniem od początku obowiązywania UoR, przy czym w ciągu badanego okresu warunki włączenia do grupy zmieniane były dwukrotnie. Początkowo i ostatnio podmioty mogące skorzystać z wykluczenia wymienione były/ są enumeratywnie (wykluczenie zależało od formy prawnej i charakteru działalności). W okresie od 15.01.2004 r. do 05.09.2014 r. z wykluczenia mogły korzystać wszystkie jednostki niebędące spółkami prawa handlowego (w tym czasie ustawodawca zaniechał wymieniania ich enumeratywnie).

2. Jednostki sektora finansów publicznych, enumeratywnie wymienione w art. 2 ust. 1 pkt 4 UoR (ich wykaz podlegał kilkakrotnym drobnym korektom, będącym konsekwencją zmian przepisów odnoszących się do sektora finansów publicznych). Podmioty tej kategorii korzystają z wykluczenia od 15.01.2004 r.

Po lekturze przepisów zwalniających jednostki z upubliczniania informacji rodzi się pytanie o zasadność takiego działania, tym bardziej, gdy wykluczenia dotyczą jednostek korzystających ze środków publicznych i/lub darowizn. Wydaje się, że główną przesłanką uzasadniającą wykluczenia może być dążenie do redukcji obowiązków sprawozdawczych i niepowielania ich (w przypadku jednostek sektora finansów publicznych oraz np. OPP obowiązki w zakresie upubliczniania informacji wynikają z innych przepisów). Należy jednak rozważyć:

– czy opisane wykluczenia są zasadne z perspektywy „porządku prawnego”, który wymaga, aby przepisy były jak najbardziej uniwersalne (jednolite dla wszystkich adresatów), co zapewnia podmiotom je stosującym równe reguły gry na konkurencyjnym rynku oraz spójne (nierozproszone w różnych regulacjach, lecz zebrane w jednym akcie prawnym opisującym określoną kwestię w sposób kompleksowy), co znacząco ułatwia korzystanie z nich i poprawne ich stosowanie?

– czy minimalizowanie obowiązków w zakresie upubliczniania informacji nie stoi w sprzeczności z dążeniem do zapewnienia warunków umożliwiających poprawę transparentności działalności jednostek gospodarki narodowej i minimalizowania zjawiska asymetrii informacji?

Kwestia odpowiedzialności karnej za uchybienia w zakresie upubliczniania informacji

Lektura UoR daje podstawy do wysunięcia następującego ogólnego wniosku — pomimo, że problematyka upubliczniania informacji jest przedmiotem stosunkowo niewielu artykułów UoR (pierwotnie — zaledwie 9 artykułów spośród wszystkich 86; obecnie — 13 spośród 115), to jednak wydaje się być ona — z punktu widzenia ustawodawcy — bardzo ważna. O jej dużym znaczeniu świadczyć może fakt, że za uchybienie obowiązkowi w zakresie upubliczniania informacji grożą kary, które zdecydowanie dominują na liście możliwych kar przewidzianych w UoR.

Kwestia odpowiedzialności karnej za niedopełnienie obowiązków w zakresie upubliczniania informacji jest regulowana art. 79 UoR od momentu jej wejścia w życie (początkowo w punktach 2–5, od 26.01.2017 r. — także w dodanym punkcie 4a). W ciągu ponad 23 lat była ona nowelizowana 5-krotnie — kolejne zmiany wdrażane były latami 1998, 2002, 2007, 2015 i 2017.

Pierwsza z nowelizacji zwiększyła liczbę rodzajów kar możliwych do zastosowania z jednej do dwóch (początkowo UoR przewidywała tylko grzywnę, a po zmianie dopuszcza także karę ograniczenia wolności), ale jednocześnie zniósła przedział wartości kary możliwej do zastosowania (początkowo grzywna mogła wynosić od 30 do 150 mln ówczesnych zł), pozostawiając tego typu decyzję w gestii osądzącego. Wszystkie pozostałe zmiany polegały na poszerzeniu listy dokumentów, których nieupublicznienie jest zagrożone karą. Dwie spośród tych zmian — dodatkowo — wprowadzały korekty o charakterze wtórnym, mające na celu uaktualnienie przepisów dotyczących odpowiedzialności karnej w odpowiedzi na nowelizacje dokonane w innych przepisach odnoszących się do upubliczniania informacji. W rezultacie wspomnianych korekt:

– ograniczony został wykaz rejestrów, w przypadku których za niedopełnienie obowiązku złożenia w nich wymaganych dokumentów grozi kara, wyłącznie do rejestru sądowego (przed nowelizacją dotyczyło to także rejestrów lub ewidencji działalności gospodarczej prowadzonych przez organy inne niż sąd);

– na liście kar przewidzianych za niedopełnienie obowiązku upubliczniania informacji pojawiła się nowa pozycja, a mianowicie kara za niezamieszczanie przez jednostkę wymaganych dokumentów na jej stronie internetowej.

Według stanu na koniec marca 2018 roku, za nieprzestrzeżenie obowiązków w zakresie upubliczniania informacji UoR przewiduje kary w postaci grzywny i ograniczenia wolności. Podmiot zagrożony karą nie jest przez ustawodawcę wyraźnie nazwany, bowiem w art. 79 stwierdza się jedynie „Kto wbrew przepisom ustawy...” i wymienia czynności, których niewykonanie podlega penalizacji. Z kontekstu innych przepisów UoR wynika jednak, że kary mogą odnosić się głównie o kierownika jednostki oraz o osoby, której powierzono obowiązki w zakresie prowadzenia rachunkowości. Jeśli chodzi o uchybienia zagrożone karą, to zalicza się do nich nieprawidłowości:

– w komunikacji z biegłym rewidentem, takie jak nieudzielenie mu informacji, wyjaśnień, oświadczeń;

– co do publikacji wymaganych dokumentów w postaci nieskładania sprawozdań finansowych do publikacji;

– polegające na nieskładaniu we właściwym rejestrze sądowym wymaganych sprawozdań, w tym: sprawozdania finansowego, skonsolidowanego sprawozdania finansowego, sprawozdania z działalności, sprawozdania z działalności grupy kapitałowej, sprawozdania z płatności na rzecz administracji publicznej, skonsolidowanego sprawozdania z płatności na rzecz administracji publicznej;

– w zakresie braku ujawnień stosownej dokumentacji w Internecie, a konkretnie niezamieszczanie na stronie internetowej jednostki sprawozdania na temat informacji niefinansowych lub sprawozdania grupy kapitałowej na temat informacji niefinansowych, albo też przetłumaczonego na język polski przez tłumacza przysięgłego oświadczenia grupy kapitałowej na temat informacji niefinansowych lub sprawozdania grupy kapitałowej na ten temat sporządzone przez jednostkę dominującą wyższego szczebla, jeśli takie dokumenty zostały sporządzone;

– w komunikacji z właścicielami (w zależności od formy prawnej jednostki — współnikami, akcjonariuszami lub członkami) wyrażające się w niedostępnianiu im sprawozdania finansowego oraz innych dokumentów, takich jak: sprawozdanie z badania (jeśli sprawozdanie podlegało obowiązkowi badania), sprawozdanie rady nadzorczej, komisji rewizyjnej lub organu administrującego (dotyczy tylko spółek akcyjnych).

Kwestia wydawania aktów wykonawczych do UoR co do upubliczniania informacji

Przepisy jednoznacznie zobowiązujące do wydawania aktów prawnych odnoszących się do kwestii upubliczniania informacji pojawiły się w UoR dopiero w 2002 roku, po nowelizacji art. 81 ust. 2, i od tamtego czasu pozostają cały czas

w mocy, ale w wersji po dwukrotnej nowelizacji (w 2005 roku²⁰ i 2006 roku²¹). Ze wspomnianych przepisów wynika, że minister właściwy do spraw finansów publicznych ma obowiązek określać w drodze rozporządzenia:

– po zasięgnięciu opinii Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego (w okresie od 01.01.2002 r. do 18.09.2006 r. — Przewodniczącego Komisji Papierów Wartościowych i Giełd) — terminy złożenia do ogłoszenia: — rocznego sprawozdania finansowego funduszu inwestycyjnego, — rocznego połączonego sprawozdania finansowego funduszu inwestycyjnego, — rocznych sprawozdań jednostkowych subfunduszy (w okresie od 01.01.2002 r. do 31.12.2004 r. — rocznego i półrocznego sprawozdania finansowego funduszu inwestycyjnego)²²;

– po zasięgnięciu opinii Komisji Nadzoru Finansowego (w okresie od 01.04.2002 r. do 18.09.2006 r. — Komisji Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych) — zakres ogłaszania rocznego sprawozdania finansowego funduszy emerytalnych oraz terminy jego złożenia do ogłoszenia²³.

Wypada w tym miejscu uzupełnić, że w praktyce kompetencje ministra właściwego do spraw finansów publicznych do wydawania rozporządzeń odnoszących się do upubliczniania informacji są szersze od opisanych. Wynika to z tego, że ma on obowiązek (art. 81 ust. 2 UoR) lub prawo (art. 82 UoR) stanowienia regulacji w zakresie szczególnych zasad rachunkowości, które mogą przecież obejmować także zasady upubliczniania informacji, chociaż ustawodawca w UoR tego wyraźnie nie wyartykułował.

Podsumowanie

W wyniku badań teza badawcza została potwierdzona. Cel badań został zrealizowany. Odpowiedź na pierwsze pytanie badawcze okazała się twierdząca (UoR zawiera przepisy regulujące problematykę upubliczniania informacji generowanych przez system rachunkowości), co uzasadniało kontynuację badań i pozwoliło sformułować wnioski zawierające odpowiedź na pozostałe pytania badawcze:

1. Przepisy dotyczące upubliczniania informacji — w okresie obowiązywania UoR — stanowiły przedmiot 16 artykułów rozmieszczonych w różnych jej miejscach, ale głównie w Rozdziale 7.

2. Przepisy UoR dotyczące upubliczniania informacji należy uznać — w porównaniu do wielu innych w niej zawartych — za stosunkowo stabilne, a dokonywane w nich zmiany raczej za korygujące i uzupełniające niż zasadniczo zmieniające ustalone wcześniej reguły.

3. Ponieważ UoR określa zasady rachunkowości prowadzonej w postaci ksiąg rachunkowych, to i jej przepisy co do upubliczniania informacji odnoszą się tylko do jednostek stosujących taką rachunkowość.

4. Przepisy UoR dotyczące upubliczniania informacji są nieznacznie zróżnicowane w zależności od rodzaju jednostek, co w konsekwencji powoduje, że ich obowiązki informacyjne nie są identyczne.

5. Przepisy UoR odnoszące się do upubliczniania informacji można podzielić na: — dotykające wspomnianej tematyki w sposób pośredni (przy okazji regulowania innych zagad-

nień), — koncentrujące się na tematyce upubliczniania bezpośrednio; albo też na: — określające zasady upubliczniania informacji, — regulujące pozostałe kwestie.

6. Wśród kwestii upubliczniania informacji określonych w UoR są zasady: udostępniania informacji na potrzeby badania sprawozdania finansowego, udostępniania informacji właścicielom, składania dokumentów do właściwego rejestru, ogłaszania dokumentów, udostępniania informacji przez Internet oraz udostępniania informacji na żądanie.

7. Kwestie dotyczące upubliczniania informacji — inne niż zasady — regulowane UoR to: relacja między upublicznianiem a zakresem rachunkowości prowadzonej w postaci ksiąg rachunkowych; wykluczenia od obowiązku przestrzegania UoR powiązane z upublicznianiem; odpowiedzialność karna za niedopełnienie obowiązków związanych z upublicznianiem; wydawanie aktów wykonawczych do UoR w zakresie upubliczniania.

8. Pomimo tego, że przepisy UoR dotyczące upubliczniania informacji nie są obarczone jakimiś szczególnymi wadami (relatywnie rzecz biorąc, są dosyć precyzyjne, jednoznaczne i zwięzłe), to jednak — zwłaszcza ze względu na postęp techniki w zakresie komunikacji i upowszechnianie się dostępu do Internetu — należałoby oczekiwać, że w przyszłości będą

one modyfikowane, w przeciwnym razie bowiem mogą stać się archaiczne, tzn. nieodpowiednie do nowej sytuacji i do oczekiwań interesariuszy co do kanałów oraz łatwości i szybkości dostępu do aktualnych informacji ekonomicznych. Zdaniem autorki wspomniana modyfikacja mogłaby polegać na wprowadzeniu powszechnego obowiązku udostępniania sprawozdań finansowych w Internecie (albo przynajmniej objęciu takim obowiązkiem wszystkich podmiotów, których transparentność jest szczególnie pożądana z różnych powodów), co zdecydowanie ułatwiłoby do nich dostęp interesariuszom zewnętrznym.

W uzupełnieniu wypada zauważyć, że UoR nie jest w naszym kraju jedynym aktem prawnym normującym kwestię upubliczniania informacji. Odnoszą się do niej — w różnym zakresie — także inne regulacje, w tym np. niektóre akty wykonawcze do UoR oraz wybrane przepisy z zakresu prawa handlowego, obrotu instrumentami finansowymi, prawa finansowego, czy też prawa fundacji oraz prawa komitetów wyborczych. Biorąc to pod uwagę, można postawić pytanie o zasadność takiego rozproszenia przedmiotowych regulacji, ale odpowiedź na nie wymaga przeprowadzenia stosownych badań, które nie były przedmiotem niniejszego artykułu.

¹ W zależności od kontekstu, transparentność (jawność, przejrzystość) jest różnie definiowana, np.: (Bushman, 2004, s. 207, 210), (Napieček, 2015, s. 4–5), (Business Dictionary, 2018), (Urbanek, 2006, s. 111). Najogólniej rzecz biorąc, może być ona rozumiana np. jako „swobodny dostęp do aktualnej i wiarygodnej informacji” (Wrońska, 2012, s. 117).

² Zgodnie z art. 2 pkt 11 ustawy z 29.06.1995 r. o statystyce publicznej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1068 ze zm.) podmiotami gospodarki narodowej są wszystkie osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

³ W kręgu zainteresowania regulatorów pozostają zwłaszcza te podmioty gospodarki narodowej, które mają status spółki publicznej, jednostki zainteresowania publicznego, jednostki zaufania publicznego, organizacji pożytku publicznego, albo też należą do jednego z sektorów — finansowego, finansów publicznych lub „trzeciego”.

⁴ W Polsce określenie „prawo bilansowe” jest definiowane różnie (Orzeszko, 2014, s. 53). W ujęciu najszerszym może ono oznaczać „ogół norm prawnych regulujących rachunkowość i sprawozdawczość finansową”, np.: (Litwińczuk, 1995, s. 15–18), (Paczuła, 1998, s. 37), a w najwęższym — jedynie ustawę z 29.09.1994 r. o rachunkowości, np.: (Micherda, 2006, s. 32), (Misińska, 2001, s. 134), (Olchowicz, 2004, s. 42). W niniejszym artykule będzie ono utożsamiane ze wspomnianą ustawą.

⁵ T.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 395 ze zm.

⁶ Sformułowana ocena stanu literatury odnosi się do krajowych publikacji naukowych koncentrujących się konkretnie na problematyce upubliczniania informacji. Nie dotyczy ona piśmiennictwa poświęconego ogólnie sprawozdawczości finansowej oraz opracowań niemających charakteru naukowego.

⁷ Od 1.01.2013 r. Rozdział 7 UoR nosi nazwę „Badanie, składanie do właściwego rejestru sądowego, udostępnianie i ogłaszanie sprawozdań finansowych”.

⁸ Przed 2013 r. także kwestia zasad ogłaszania dokumentów była przedmiotem kilku artykułów (64, 64a, 64b, 70).

⁹ Dz. U. z 2017 r. poz. 1089 ze zm.

¹⁰ Według aktualnego stanu kwestia ta nie jest regulowana UoR i dlatego jej analiza historyczna zostanie pominięta.

¹¹ Informacje na ten temat można znaleźć w piśmiennictwie branżowym, w tym m.in. w Biuletynie Informacyjnym dla Służb Ekonomiczno-Finansowych, np. (Nowe..., 2018), Gazecie Podatkowej, np. (Mentel-Wyrzychowska, 2018, s. 14), Zeszytach Metodycznych Rachunkowości, np. (Bezpłatne..., 2018; Składanie..., 2017) oraz w Rzeczpospolitej, np. (Filipowski, 2018), (Juskowiak, 2018).

¹² Od 26.01.2017 r. w art. 69 jest też ust. 5, którego treść zawiera zasady zamieszczania wymaganych dokumentów w Internecie, a nie składania ich w rejestrze. Dlatego też umiejscowienie tego typu treści w art. 69 należy ocenić negatywnie.

¹³ Przepisy wymagające od jednostek dominujących składania dokumentów we właściwym rejestrze obowiązują od 2002 r.

¹⁴ Wymóg i odpowiadający mu termin obowiązywał w okresie 1995–2001 i ponownie ma zastosowanie od początku 2009 r., co należy skomentować jako brak konsekwencji ze strony ustawodawcy.

¹⁵ Informacje na ten temat można znaleźć w piśmiennictwie branżowym, w tym m. in. w Dodatku do Biuletynu Informacyjnego dla Służb Ekonomiczno-Finansowych, np. (Obowiązek..., 2015), Rachunkowości, np. (Ogłoszenie..., 2017) oraz w Zeszytach Metodycznych Rachunkowości, np. (Ogłoszenie..., 2018).

¹⁶ Do końca 2001 r. w pakiecie ogłaszanych sprawozdań były tylko 3 elementy, tj. bilans, rachunek zysków i strat oraz sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych. Począwszy od roku następnego wspomniany pakiet powinien zawierać — oprócz wcześniej wymienionych sprawozdań (sprawozdanie z przepływu środków pieniężnych pod nową nazwą — rachunek przepływów pieniężnych) — także wprowadzenie do sprawozdania finansowego i zestawienie zmian w kapitale/funduszu własnym.

¹⁷ W badanym okresie treść art. 4 UoR dotycząca zakresu rachunkowości podlegała nielicznym zmianom, a 2 spośród nich odnosiły się do kwestii upubliczniania informacji, która początkowo, tj. od 01.01.1995 r. do 31.12.2001 r., stanowiła przedmiot ust. 2 pkt 7, a począwszy od roku następnego — ust. 3 pkt 7.

¹⁸ Art. 49b, art. 55 ust. 2c UoR.

¹⁹ Art. 63i UoR.

²⁰ Nowelizacja dotyczy art. 81 ust. 2 pkt 1 UoR i obowiązuje od 01.01.2005 r.

²¹ Nowelizacja dotyczy art. 81 ust. 2 pkt 1 lit. c oraz pkt 6 lit. b i obowiązuje od 19.09.2006 r.

²² Od 01.01.2002 r. — art. 81 ust. 2 pkt 1) UoR, a od 01.01.2005 r. — art. 81 ust. 2 pkt 1) lit. c) UoR.

²³ Od 01.04.2002 r. — art. 81 ust. 2 pkt 6) lit. b) UoR.

Bibliografia

- Bezpłatne składanie sprawozdania finansowego do KRS po 15 marca 2018 r. (2018). *Zeszyty Metodyczne Rachunkowości*, (8), 464; <http://www.sgk.gofin.pl/11,4967,227060,pr,bezpłatne-skladanie-sprawozdania-finansowego-do-krs-po-15.html> (18.05.2018).
- Bushman, R. M., Piotroski, J. D., Smith, A. J. (2004). What Determines Corporate Transparency? *Journal of Accounting Research*, 42(2).
- Business Dictionary (2018). *Transparency*; <http://www.businessdictionary.com/definition/transparency.html> (15.04.2018).
- Filipowski, K. (2018). Czy publikacja sprawozdań finansowych wyłącznie drogą elektroniczną już działa. *Rzeczpospolita*, <http://www.rp.pl/Rachunkowosc/303219982-Czy-publikacja-sprawozdan-finansowych-wylacznie-droga-elektroniczna-juz-dziala.html> (31.05.2018).
- Gorynia, M., Kowalski, T. (2013). Nauki ekonomiczne i ich klasyfikacja a wyzwania współczesnej gospodarki. *Ekonomista*, (4), 457–474.
- Juskowiak, M. (2018). Nowe zasady składania rocznych sprawozdań finansowych do KRS. *Rzeczpospolita*, <http://www.rp.pl/Rachunkowosc/307049988-Nowe-zasady-skladania-rocznych-sprawozdan-finansowych-do-KRS.html> (04.07.2018).
- Litwińczuk, H. (1995). *Prawo bilansowe*. Warszawa: KiK.
- Meggison, W. L. (1997). *Corporate Finance Theory*. New York-London-Amsterdam: Addison Wesley.
- Mentel-Wyrzychowska, E. (2018). Zasady i kontrola przekazywania sprawozdań finansowych do sądu rejestrowego i urzędu skarbowego w 2018 r. *Gazeta Podatkowa*, nr 30 (1487), s. 14.
- Micherda, B. (red.) (2006). *Podstawy rachunkowości. Aspekty teoretyczne i praktyczne*. Warszawa: PWN.
- Mingus, N. (2002). *Zarządzanie projektami*. Gliwice: Helion.
- Misińska, D. (2001). Normy prawa bilansowego w sektorze bankowym. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 4 (60), s. 134–143.
- Muż, P. (2011). *Zmiana obowiązków związanych z publikacją sprawozdań finansowych*, <http://ksiegowosc.infor.pl/rachunkowosc/sprawozdawczosc/132939,Zmiana-obowiazkow-zwiazanych-z-publikacja-sprawozdan-finansowych.html> (17.06.2018).
- Napiecek, R. (2015). Rachunkowość partycypacyjna, czyli koniec z monopolem na wiedzę. *Studia Ekonomiczne. Zeszyty naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*, nr 224, s. 151–158.
- Nowe zasady przekazywania sprawozdań finansowych do KRS (2018). *Biuletyn Informacyjny dla Służb Ekonomiczno-Finansowych*, nr 9 (980), <http://www.sgk.gofin.pl/11,4941,226009,nowe-zasady-przekazywania-sprawozdan-finansowych-do-krs.html> (13.05.2018).
- Ogłaszanie sprawozdań finansowych jednostek niezarejestrowanych w KRS (2017). *Rachunkowość*, (1); https://rachunkowosc.com.pl/oglaszanie-sprawozdan-finansowych-jednostek-niezarejestrowanych_w_krs (dostęp 29.06.2018).
- Ogłoszenie rocznego sprawozdania finansowego w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. *Zeszyty Metodyczne Rachunkowości*, 10 (466), <http://www.sgk.gofin.pl/11,4993,228168,pr,ogloszenie-rocznego-sprawozdania-finansowego-w-monitorze.html> (21.05.2018).
- Obowiązek ogłoszenia sprawozdania finansowego firmy osoby fizycznej w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (2015). *Dodatek nr 32 do Biuletynu Informacyjnego dla Służb Ekonomiczno-Finansowych*, nr 33 (896), http://www.vademecumksiegowego.pl/arttykul_narzedziowa_700,0,10089,obowiazek-ogloszenia-sprawozdania-finansowego-firmy-osoby.html (15.04.2018).
- Olchowicz, I. (2004). *Podstawy rachunkowości — wykład* (Tom I). Warszawa: Difin.
- Orzeszko, T., Bąk, M. (2017). Praktyka w zakresie upubliczniania sprawozdań przez fundacje w Polsce — studium przypadku fundacji banków komercyjnych. *Prace Naukowe UE we Wrocławiu*, nr 479, s. 118–136.
- Orzeszko, T. (2014). Polish balance sheet law vs. accounting regulations in Poland. *Research Papers of Wrocław University of Economics*, (351), 50–63.
- Paczuła, C. (1998). *Elementy bilansoznawstwa*. Część 1. Warszawa: Difin.
- Piechór, M. (2017). Kto publikuje sprawozdania w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. *Rzeczpospolita*, <http://www.rp.pl/Rachunkowosc/306289984-Kto-publikuje-sprawozdania-w-Monitorze-Sadowym-i-Gospodarczym.html> (10.04.2018).
- Sawulski, J. (2015). Audyt (nie) przejrzystości finansów publicznych w Polsce. *IBS Policy Paper*, (2), 1–23.
- Składanie i ogłaszanie rocznych sprawozdań finansowych (2017). *Zeszyty Metodyczne Rachunkowości*, nr 8 (440), <https://www.gofin.pl/rachunkowosc/17,1,85,213971,skladanie-i-oglaszanie-rocznych-sprawozdan-finansowych.html> (15.04.2018).
- Sokołowski, A., Wrzałik, A., Niedbał, R. (2016). Rola kanałów komunikacji w wielokulturowym wymiarze współdziałania przedsiębiorstw. *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, tom XVII, z. 7, cz. I, s. 467–479.
- Sójka, T. (2008). *Obowiązki informacyjne spółek publicznych i odpowiedzialność cywilna za ich naruszenie*. Warszawa: Wolters Kluwer Polska.
- Urbanek, P. (2006). *Wynagrodzenia zarządu w spółkach kapitałowych*. Warszawa: PWE.
- Woźniak, W. (2012). *Czym jest kanał komunikacyjny*, <https://www.experto24.pl/firma/zarzadzanie-strategiczne/czym-jest-kanal-komunikacyjny.html#.VIYZZtIvet9> (26.04.2018).
- Wrońska, E. M. Asymetria informacyjna. Potrzeba i znaczenie budowania relacji z inwestorami w procesie tworzenia wartości dla akcjonariuszy. *Acta Universitatis Lodzensis. Folia Oeconomica*, (262), 115–124.

Akty prawne

Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 395 ze zm.).

Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1068 ze zm.).

Ustawa z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym, (Dz. U. z 2017 r. poz. 1089 ze zm.).

Zapraszamy na naszą stronę internetową

www.pug.pl

